HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

תורה אור השלם

1 וַיְדַבְּרוּ בְּנֵי יוֹסֵף אֶת יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר מַדּוּעַ נָתַתָּה לִי גּוֹרָל וְחֶבֶל אֶחָד וְאָנִי עַם רַב עַד אֲשֶׁר עַד כֹּה בֵּרְכַנִי יְיָ:
יהושע יז יד

2 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ אִם עַם רַב אַתָּה עֲלֵה לְךָ שָׁם בְּאֶרֶץ הַפְּרִזִּי וְהָרְפָאִים כִּי אָץ לְךָ הַר אֶפְרָיִם:
יהושע יז טו

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה אלא למ"ד וכו' אין רב למעט וכו' זה כזה. נ"ב ע"ל בגיט דף קכב: (ב) ד"ה לנוח וכו' לכרות היער ולגדר שם ועדיין:

מוסף תוספות

א. אלא למ"ד לבאי הארץ מאי בין רב למעט ואי משום דע"י החזרה חוזרין להיות שוין הא מלשמות מטות אבותם ינחלו נפקא. תוס' מ"ש. ב. משום דהוו נפישי משאר שבטים ולא שקול לחזולקא אלא כחד משאר שבטים. יד רמה.

אלא למאן דאמר לבאי הארץ מאי לרב תרבו נחלתו קשיא ואמר ליה רב פפא לאביי בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים היינו דקא צווחן בנות צלפחד אלא למ"ד לבאי הארץ אמאי צווחן הא ליתיה דלשקול אלא לחזרה וליטול בנכסי חפר בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים היינו דקא צווחן בני יוסף דכתיב [1]וידברו בני יוסף אלא למאן דאמר לבאי הארץ מאי קא צווחי כולהו שקול משום טפלים דהוו נפישי להו אמר אביי שמע מינה לא הוה חד דלא שקיל דאי סלקא דעתך הוה חד דלא שקיל איבעי ליה למצווח וכי תימא דצווח ואהני כתיביה קרא דצווח ולא אהני לא כתיביה קרא הא בני יוסף דצווחי ולא אהני וכתיבינהו קרא התם [ב]עצה טובה קא משמע לן דאיבעי ליה לאיניש לאיזדהורי מעינא בישא והיינו דקאמר להו יהושע דכתיב [2]ויאמר אליהם יהושע אם עם רב אתה עלה לך היערה אמר להו לכו והחבאו עצמכם ביערים שלא תשלוט בכם עין רע

אמרו

חלק למאן דאמר לבאי הארץ נחלקה מאי לרב תרבה נחלתו וגו' קשיא. ולא גרסינן מאי בין (ג) לרב למעט דמהכוח לא מצי לאקשויי מידי דהא מיעטיך למדרש מיעה דמ"ד לשבטים מיתפלג שלקחו כל השבטים זה כזה ע"פ הגורל שבט המועט כמרובה דהכי משמע על פי הגורל תחלק נחלתו בין שהוא רב בין שהוא מעט אומו השבט מה שיזכהו הגורל יקח לקמן בפירקין (דף קכב.) **ועוד** דרשינן מיניה [שם] דשבטים נתחלקה הארץ. אבל מלרב תרבה נחלתו משמע למי שהיה רב בישראל מלרים כדכתיב בתריה לשמות מטות אבותם ינחלו מע"פ שעבדיו ומעטו בכניסתן לארץ תרבה נחלתו ולאותו שהיה מעט בישראל מלרים תמעיט גם עתה נחלתו מע"פ שתרבה ובכי קתני לה בספרי (ג) בהדיא לרב תרבה נחלתו וגו' הרי שיעלו עמו י' בנים ממלרים ובכניסתן לא נחלקו אלא ט' קורס אחי עליו לרב תרבה נחלתו הרי שיעלו עמו ט' בנים ממלרים ובכניסתן נחלקו עשרה קורס אחי עליו ולמעט תמעיט נחלתו דסלקא דעתך אימא ניזול בתר השתא קא משמע לן:

קשיא. לדידן קשיא דלא ידעינן למרולי קרא אליבא דהכוח תנא דהא ליכא למימר לרב תרבה אותו שהוא רב עכשיו תרבה נחלתו ולמעט מועט עכשיו תמעיט נחלתו דסלקא דעתך אימא קרא קורס אחי עליו ולמעט תמעיט נחלתו דסלקא דעתך אימא ניזול בתר השתא קא משמע לן:

קשיא. לדידן קשיא דלא ידעינן למרולי קרא אליבא דהכוח תנא דהא ליכא למימר לרב תרבה אותו שהוא רב עכשיו תרבה נחלתו ולמעט מועט עכשיו תמעיט נחלתו דסלקא דעתך אימא קרא קורס אחי עליו ולמעט תמעיט נחלתו דסלקא דעתך אימא ניזול בתר השתא קא משמע לן:

היינו דקא צווחן בנות צלפחד. למה יגרע אם תבינו מתוך משפחתו [שם כז] שזכה בתרך ישראל כי אין לו בן אחילו היה לו בן היה נוטל הבן חלקו של אביהו שהיה מיועלי מלרים ועתה בשביל אחין לו בן למה לא ינירש את חלקו: **לא כוה.** ללפחד נחלה בתרך ישראל לישקול לא הוא ולא יועלי יריכו בזכותו שהרי לבאי הארץ ניתנה ואפילו אם היה לו בן לא היה נוטל כלום בשביל אביו ואפילו בשביל עלמו אם הוא פחות מכ' ומפי האי דקא צווחן בשביל אחין לו בן: **חלק לאחוה וליטול בנכסי חפר.** למאן דאית ליה לבאי הארץ אית ליה חזרה שמחזירין לאבותיהן כל מה שנטלו ומחזרין ויורשין מאבותיהן כמשפט. והכי אמרי למה יגרע אם תבינו ללפחד מתוך משפחתו שהיה לו לזכות עם אחיו בנכסי חפר זקנגו אילו היה לו בן כשיטלו בני חפר אבא אחי אבינו נחלה בת"י יחזילו אותה לחפר אביהן ויורים אותה לכל בניו ויטול אביהו שהוא בכור ב' חלקים או הוא או בנו אקא אחותו כדכתיב ואם אין לו [שם] עיין עליו [לעיל קטו.] והשתא אחין בן למה לא נקוט תחת אבינו לירש נחלתו הבאה לו מחפר אבי ע"י חזרה שהחזילוה בניו או בני בניו שהיו מבאי הארץ שהרי בת הבן יורשת עם הבן ולקמן נמי אמרינן דרשניות היו והיו יודעות שבת הבן תירש עם האחין שלמדו מפרשת יבמין כדלקמן (דף קיט:): **היינו דקא צווחי בני יוסף.** שהיו עכשיו מרובין וגברו יותר משאר שבטים והן לא נטלו אלא לחשבון של יועלי מלרים והיתה נחלת כל אחד מועטת מחלק כל אחד ואחד משארלל: **כולהו שקול.** בשוה. ומיהו לקמן [קכב.] אמרינן דתרך ישראל לשבטים מיתפלג ובדין בניהו בני יוסף שלא נטלו אלא כאחד מן השבטים לף על פי שאין גדול בכל השבטים כשבט שלהן אלא משום דמבעיא ליה לקמן לא בעי לתרולי הכי: **משום טפלים.** יתומים שלא היו בני עשרים בכניסתם לתרך וגם לא היה להם אב הנכנס לתרך שיחלוק חלקו כשיעות וגם לא היה להם שום מוריש שילא ממלרים שיירשו ממנו על ידי חזרה: **שמע מינה.** מלוותא בני יוסף ובנות צלפחד דלא הוה חד בכל השבטים דלא שקיל או הוא ולף או מבניו או גד דהוה מלי מתרמי דלבינהו דמאן דאמר ליועלי מלרים כל אותן שילאו פחות מבן עשרים בלא אב לא נטלו אלא חלק בתרך שהרי לבאי הארץ מיועלי מלרים טפלין שילאו לא נתחלקה להם ואפילו הכי לא מיתרמי שלא יהא יתום ממלרים פחות מבן עשרים ואם יהא אם כן מת אחד מקרובין במדבר שהיו מיועלי מלרים להוריש חלקו דומיא דבנות צלפחד שלא היו רואין ליטול חלק בתרך כדתניא בספרי [פנחס כו נד] אין לו אב ואם הנכנסים לתרך ישראל אלא אחיו ואחיות אביו ואחי אביו ואחיות אביו שנאמר ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה וגו' (במדבר כז יא) שמעינן להו שפיר לבינהו דהאי תנא ועוד תרבה ותמעיט משמע נטילה לשאונה שנוטל כל אחד חלקו קודם שיחזילו לאבותיהם כדכתיב בסיפיה דקרא [שם] אין לפי פקודיו יותן נחלתו: **